Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 125. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 3-го ЛИПНЯ TUESDAY, JULY 3, 1956 ЦЕНТІВ 15 CENTS No. 125. VOL. LXIII.

В КАТАСТРОФІ ДВОХ ЛІТАКІВ ЗГИНУЛО 128 ОСІБ

ПРИПУСКАЮТЬ, ЩО ЦІ ЛІТАКИ МУСІЛИ ЗУДАРИТИСЯ, ПОКИ ВПАЛИ ДО ВЕЛИКОГО КАНЬЙОНУ В АРІЗОНІ

Великий Каньйон, Арізона. Гелікоптер знайшов розбиті частини двох літаків на дні Великого Каньйону в Арізоні, на яких летіло 128 осіб. Гелікоптер не знайшов жадних слідів життя коло цих літаків. Стверджено, що ці літаки мусіли зударитися саме над каньйоном, поки впали на його дно. Це є найбільша катастрофа в історії цивільного летунства. Катастрофа сталася в суботу 30-го червня. Ці літаки майже одночасно відлетіли з летовища в Лос Анджелес Літак „Суперконстеляція" з Світової Летунської Лінії віз 70 осіб, літак DC-7 з Об'єднаних Летунських Ліній віз 58 осіб. Всі ці пасажири і члени залоги загинули. Д-р Доналд Гунтер, який летів на гелікоптері і бачив розбиті літаки, заявив журналістам: „Це був вид, якого я більше не хотів би бачити!" Але три члени залоги цього гелікоптера заявили, що полетять в цей каньйон ще в понеділок. Літаки налетіли на бурю з громами, коли зближалися до Великого Каньйону в Арізоні. Румовище літаків впали на дно Каньйону в віддалі 1,500 стіп. Представники Цивільної Аеронавтичної Ради з обох летунських ліній і представники військовости обговорюють справу, яким способом можна буде винести на гору тіла жертв цієї катастрофи. До їх розпорядимости є дев'ять військових гелікоптерів та представники поліції з санітарними автами. На місце катастрофи відлетіли представники різних слідчих комісій із Сан Франсіско, Лос Анджелес, Шикаґо і Кензас Ситі. Летунські фахівці заявляють, що ці літаки мусіли зударитися в повітрі, коли летіли на висоті коло 20,000 стіп. Існує плян, щоб тіла жертв катастрофи вивезли гелікоптери на гору з каньйону, а пізніше їх перевезуть легкі літаки до Флеґстаффу. Досі до найбільших летунських цивільних катастроф заразовували розбиття венезуельського літака на океані коло узбережжя Ню Джерзі, яке сталося 11 днів перед катастрофою в Арізоні. На тому літаку згинули 74 особи. — Найжахливіша катастрофа військового літака була в 1953 році в Японії, коли на військовому літаку C-124 згинуло 129 осіб. Літак „Суперконстеляція" летів із Лос Анджелес до Кензас Ситі, Мо., а літак DC-7 із Лос Анджелес через Шикаґо і Филаделфію до Нюарку, Н. Дж. За розбитими літаками шукали довший час, поки їх аж 10 годин пізніше, як повідомлено про катастрофу, знайшов слідчий літак, яким їхали брати Пелен і Генрі Годжін. В розшуках за загубленими літаками брали участь 100 літаків і гелікоптерів. Остання вістка з літака DC-7 була о год. 2:32 східнього літнього часу. Цей літак повідомляв: „Ми починаємо..." Кінця цієї вістки вже не було чути.

Айзенґавер підписав закон про будову шляхів

Вашинґтон. — Президент Айзенґавер 29-го червня підписав узгіднений двопартійною конференцією законопроєкт про те, що видатки на будову шляхів становитимуть 33,480,000,000 долярів. Це буде найбільший в світі проєкт будови публічних робіт. Секретар торгівлі Сінклер Вікс повідомив, що вже в першому році федеральний уряд розділить поміж стейти 1,125,000,000 долярів. Будівельна програма шляхів причиниться до більшого руху в національній економіці та врятує життя тисячам американських громадян, коли на численніших шляхах не буде такого переповнення, яке існує тепер. Пресовий секретар Білого Дому заявив, що президент Айзенґавер вдоволений з цього закону, який в головному здійснює його рекомендації. Згідно з цим законом вже 1-го липня збільшиться податок на один цент від ґазоліни до авт, та податок від автових опон і від продажу автобусів і тягарових авт. Мають вибудувати 41,000 миль шляхів, які об'єднуватимуть всі столиці 48-ох стейтів та 90 відсотків міст, які мають більше як 50,000 мешканців.

Уряд пропонує своє посередництво в переговорах між сталеварними компаніями і робітництвом

Ню Йорк. — Переговори між проводом спілки Сталеварних Робітників Америки і представниками сталеварних компаній не дали ніяких вислідів і їх перервано в ночі з суботи на неділю. Водночас із цим 650,000 сталеварних робітників почало страйк, залишаючи свої становища і станки по фабриках сталі. — Доменні печі були погашені заздалегідь, ще до початку страйку. Після започаткування страйку робітниками, американський уряд проголосив, що він вирішив посередничити в справі полаґоди спору між робітництвом і сталеварною індустрією. Джозеф Ф. Фіннеґен, директор Федеральної Служби Посередництва і Примирення, заявив, що він почне переговори з представниками обидвох сторін.

В АМЕРИЦІ

● „Міс Америки" на 1956 рік пані Кліо Малетіс із Портленду в Ореґоні заявила, що буде рекомендувати сенаторам свого стейту Вейнові Морсові і Ричардові Нюберґові, щоб внесли до Конґресу законопроєкт, згідно з яким всі ті дівчата, які схочуть вийти заміж, повинні мати свідоцтво, що вміють варити. Один чоловік писав до неї, що одружений вже п'ять років, але постійно їсть „франкфуртери з фасолею", бо жінка не вміє нічого іншого зварити.

● В головному поштовому уряді Ню Йорку з плетеного кошика вирвались бджоли, що їх хтось вислав із Джорджії до Ню Йорку, і розігнали всіх поштових урядовців. Урядовець Лестер Брікс при допомозі порошка ДДТ знищив кілька сот бджіл. Під час цього випадку дбжоли вжалили двох листоношів.

● Губернатор Ню Йорку і Ню Джерзі Аверел Гарриман і Роберт Майнер докінчили будову тунелю Линколна, який веде з Ню Йорку до Джерзі Ситі. Вони провертіли кілька цалів землі на середині тунелю, який вертіли одночасно з Ню Джерзі і Ню Йорку. Тунель буде готовий навесні 1957 року.. Це буде третій тунель Линколна.

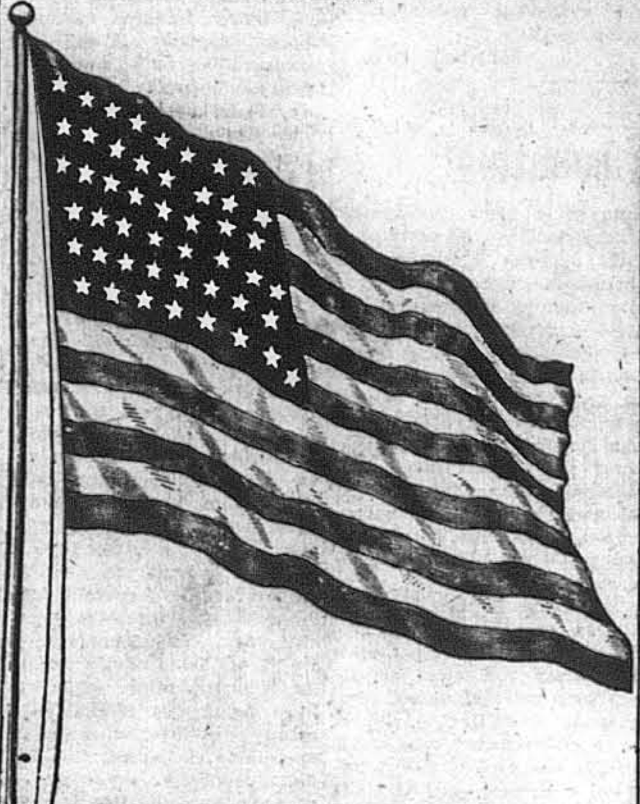
● Канадійський уряд дасть допомогу Індії в сумі 20,000,000 долярів на будову гідроелектричного проєкту над рікою Кундаг в стейті Мадрас.

● 18-річний скавт із нюйоркського стейту Ричард Лі Чеппел поїде як член американської експедиції до Антарктиди. Він виїде в листопаді цього року і вернеться аж навесні 1958 року. Скавт Чеппел має найвищі пластові відзначення.

● Пані Рут Ноел, чоловік якої згинув в катастрофі венесуельського літака, що сталася коло берегів Ню Джерзі, домагається відшкодування в сумі 3,000,000 долярів. Пані Ноел живе в Ріджвуді, Н. Дж., з трьома малими доньками.

THE FOURTH OF JULY

1776—1956

„...Ми вважаємо ці правди за самонаявні, що всі люди є створені рівними, що вони є наділені їх Творцем певними невід'ємними правами, між якими є Життя, Вільність і Змагання до Щастя. Що для забезпечення цих Прав встановлено між людьми уряди, які виводять свою справедливу владу від тих, якими володіють; що якщо якась форма влади стає деструктивною для тих цілей, Правом Народу є змінити або повалити її та встановити новий уряд, кладучи його основи на таких принципах та організуючи його владу в такій формі, які видавалися б йому найбільш відповідними для здійснення його Безпеки і Щастя..."

(З „Декларації Незалежности", 4-го липня 1776).

Сенат признав 4.5 більйона на допомогу закордонові

Вашинґтон. — 29-го червня Сенат більшістю 54-ох до 25-ох голосів призначив на допомогу закордонові суму 4,517,575.000 долярів. За цим законопроєктом голосувало 27 демократатів і стільки ж республіканців, а проти нього було 13 демократів і 12 республіканців. Комісія закордонних справ рекомендувала суму 4,457,575.000 долярів, а Сенат збільшив її на 60,000.000 долярів. Сенат відкинув поправки правих республіканців на припинення допомоги Англії й Юґославії та на зменшення до половини допомоги Індії. Сенат призначив 25,000.000 долярів на допомогу для тих організацій в ЗДА, які стараються підтримувати спротив комуністичному режимові в сателітських державах. Палата Репрезентантів ухвалила на допомогу закордонові тільки 3,800,000.000 долярів, і спільна конґресова конференція мусітиме узгіднити різниці між двома законопроєктами. Уряд домагався на цю ціль 4,900,000.000 долярів, але він вдоволений, що Сенат не прийняв тієї суми, яку ухвалила Палата Репрезентантів.

ЗДА наполягають, щоб Совєти дали політичну свободу Польщі й іншим країнам

Вашинґтон. — Державний департамент ЗДА, беручи до уваги триденні криваві заворушення в Познані, під час яких було десятки вбитих і сотки ранених, проголосив деклярацію з домаганням, щоб Москва привернула політичну свободу в Польщі та в інших країнах Східньої Европи. Деклярація зредаґована дуже спокійно, щоб не дати приводу до таких чи інших дальших демонстрацій у Польщі і з другого боку, щоб не спровокувати Москву і комуністичний польський уряд до дальших репресій. Американський уряд у своїй деклярації ствердив глибоке стурбування подіями в Польщі, зокрема тим, що там стріляно до бітників, і висловив співчуття родинам вбитих осіб під час познанських заворушень. В дальшому державний департамент пригадує заяву президента Айзенґавера з червня минулого року в справі мирного звільнення поневолених Москвою народів, стверджуючи, що познанські події „підкреслюють в драматичний спосіб вимогу президента Айзенґавера, передану совєтським провідникам у Женеві, що народи Східньої Европи, деякі з них з довгою і славною традицією, мусять одержати право вибирати форму правління, в якій вони хочуть жити і для них мусить бути привернена їхня суверенність". Водночас із проголошенням цієї деклярації, діючий державний секретар Герберт Гувер, мол., заявив, що З'єдинені Держави Америки готові допомогти даровими харчами голодуючому населенню в Познанні та в інших областях Польщі. Гувер звернувся в цій справі окремим листом до Американського Червоного Хреста, щоб ця установа з допомогою своїх міжнародних зв'язків встановила, як і якими шляхами можна б передати харчову допомогу для Польщі.

Стівенсон заявив на пікніку в стейті Ню Йорк, що виграє номінацію на президента

Бедфорд Вілледон, Н. Й. — Демократичний кандидат на президента Адлей Е. Стівенсон заявив на пікніку в Нюйоркському стейті, що Крайова Демократична Номінаційна Конвенція його наймену є на кандидата на президента. Стівенсон вів виборчу кампанію тим способом, що стискав руки присутнім на фестині особам, бавився з дітьми і деяких з них цілував та їздив із ними на мініятюрній пожежній машині. В своїй короткій промові Стівенсон заявив, що пробне голосування в Норт Каселі, Н. Й., свідчить про те, що велика більшість демократичних виборців (у відношенні 8-ох до одного) підтримує його як кандидата на президента.

ГАРМАТНІМ І ТАНКОВИМ ВОГНЕМ ЗДАВЛЕНО ТРИДЕННЕ ПОВСТАННЯ В ПОЗНАНІ

Берлін. — Вулична демонстрація, яка спочатку мала мирний характер і розпочалась від домагання щодо поправи соціяльно-економічних умовин познанських робітників, перетворилась швидко у справжнє повстання проти комуністичного режиму і верховодства Москви. Повстання тривало повних три дні. В другому дні, в п'ятницю минулого тижня, до повстанців перейшли деякі піхотні й танкові частини війська. Повстанці спалили в'язницю й випустили тамошніх в'язнів. Вони здобули радіостацію і оізні інші державні будинки. Офіційний варшавський комунікат подав спершу цифру 38 осіб, убитих у вуличних боях, а потім цифру підвищив до 48. Однак насправді цифра вбитих по обох воюючих сторонах сягає від 400 до 600 осіб. Ствердили це два португальські купці, які прибули до Берліна з Познанського Міжнародного ярмарку. Три французи, які були в тому часі в Познані, оповіли про перехід на сторону повстанців деяких танкістів. Французький бизнесмен Люсієн Делен оповів, як то його і кількох інших чужинецьких відвідувачів Познанського ярмарку поліційна сторожа півтори години перепроваджувала почерез комуністичні військові стійки й зосереджені танкові з'єднання, поки вони добились до летовища. Португальський купець розказав, що він мусів ждати від 5.30 по полудні в останню п'ятницю до півночі, поки з Познаня випущено до Східнього Берліну перший поїзд. Офіційні чинники чинники повторюють байку про „закордонних імперіялістів", як насправжніх орґанізаторів того бунту, звертаючи увагу, що повстанці мали поховану й приготовану зброю, головно скоростріли, і що вони діяли за очевидним пляном. В суботу Познань насправді був оточений танками і гарматами, з яких обстрілювано середину міста. Це вказувало б на опанування середини міста повстанцями. За повідомленнями західніх приїжджих із Познаня до Західнього Берліну і твердженням „НИТаймсу", 99.9 відсотсотак всього населення міста Познаня, що нараховує 365 тисяч осіб, приєднались до повстанців. Комуно-польський „прем'єр" Циранкевіч прибув до Познаня і відвідав коло 30 осіб, військовиків і поліціянтів, які, ранені, лежать у шпиталі. Взагалі місцевий шпиталь і всі лікарні переповнені раненеми. Приборкування збройною силою повстання відбувалось ще довго після того, як в офіційному варшавському повідомленні сказано про „привернення повного спокою" і запанування в Познані „нормального життя". Вся міжнародна преса у вільному світі присвячує дуже багато місця інформаційним повідомленням і коментарям про події в Познані. Зокрема ліво-соціялістична преса Ненні в Італії, що був до цього часу в тісному союзі з комуністами, вказує на події в Познані, як на доказ, що комуністи мусять перевести „поважну перевірку" своїх метод в напрямку „дійсної демократизації". Зате юґославська офіційна „Борба" солідаризується з большевицьким становищем, що той бунт у Познані був ділом „реакційних і провокаторських елементів". Коли в першому дні револьти настрій у місті був бадьорий і навіть радісний, то після кривавих і буральних репресій він настав пригнічений. Поліція переводить масові ревізії по домах, шукаючи за учасниками револьти. Всіх знайдених по домах ранених вона виарештовує і запроторює до переповнених в'язниць. Мабуть першою жертвою розправи з учасниками демонстрації, яка перетворилась в одверту револьту, впадуть сотні ранених. У Познані переповнені святині, куди масово схоронились вірні, молючись за вбитих і ранених, а то й самі шукаючи схоронища перед поліцією.

У Москві оприлюднено вперше „заповіт" Леніна з осудом Сталіна

Москва. — Так званий заповіт Леніна, що складається з двох його меморандумів, продиктованих в грудні 1922 і січні 1923 рр., оприлюднено вперше в „Комуністі" з останньої суботи 30 червня ц. р. „НИТаймс" видрукував був повний текст тих документів уже 18 жовтня 1926 року, діставши його від секретаря Троцького Макса Істмана. 18 травня ц. р., частину того „заповіту" подала була „Комсомольськая Правда" ніби на доказ правильности антисталінської кампанії, що її започаткував Хрущов свою промовою на останньому з'їзді Компартії у Москві. У вступі до тексту Ленінського „заповіту" редакція „Комуніста" підкреслює, що „Сталін допустився поважних помилок у керуванні господарськими, військовими і закордонно-політичними справами". Оприлюднення в совєтській пресі „заповіту" Леніна зійшлось в часі з проголошенням в Америці 18 тайних документів, що їх роздано було делеґатам 20-го комуністичного з'їзду у Москві. Державний Департамент пояснив, що ті документи він дістав „з довірочних джерел". Тих 18 документів — це різні листи, меморіяли, замітки і заяви різних старих большевиків з років 1922-24, між ними лист вдови по Леніні Крупскої, лист Троцького до Сталіна, згаданий „заповіт" Леніна і ін. Між тими документами є також лист Леніна до Троцького, в якому Ленін висловлювався зневажливо і недовірливо про Сталіна і Дзержинського, оскаржуючи їх у зайвій жорстокості, з якою вони здавили були грузинське повстання і винищили були спеціяльно грузинських соціял - демократів. Тому тепер появились у пресі знову здогади, чи не прийде в недалекому часі до „реабілітування" Троцького, дармащо разом із розвінчанням Сталіна офіційна кремлівська тактика йде по лінії дальшого трактування троцькістів, як „зрадників-ухильників".

Помер д-р Василь Панейко

Каракас. — Дня 29-го травня ц. р. помер в Каракасі (Венесуеля) в домі свого сина, відомий український публіцист і діяч д-р Василь Панейко. Похорони відбулися дня 3-го червня ц. р. Покійний, народжений 1883 року, був довголітнім співробітником львівського щоденника „Діло" і його головним редактором в рр. 1912-1918. За часу української державности був першим державним секретарем Західньої Области Української Народньої Республіки і потім членом української делеґації на Мирову Конференцію у Парижі. Від 1926 року, перебуваючи закордоном, був закордонним кореспондентом „Діла" і займався справами національних меншин у женевській Лізі Націй. Написав низку книжок і в деяких з них, зокрема пізніших, обороняв концепцію східньо-европейської федерації, оспорювану дуже рішуче українськими політичними угрупуваннями. Останніми десятиріччями політикою не займався і не брав участи в українському політичному житті.

МОСКВА ВІДПОВІДАЄ НА КРИТИКУ ЗАКОРДОННИХ КОМУНІСТІВ В СПРАВІ СТАЛІНА

ЗАКИДАЄ „АМЕРИКАНСЬКИМ ІМПЕРІЯЛІСТАМ" ФАЛЬШИНУ ІНТЕРПРЕТАЦІЮ РОЗВІНЧАННЯ СТАЛІНА. — АТАКУЄ ЗАКОРДОННИХ КОМУНІСТІВ ЗА СЛІПЕ ЗВЕЛИЧУВАННЯ СТАЛІНА

Москва. — У відповіді на голоси невдоволення збоку комуністичних партій Заходу, особливо італійської, французької й американської, Центральний Комітет Компартії Совєтського Союзу прийняв велику резолюцію, яку московське радіо оприлюднило вночі з неділі на понеділок 2 липня. Виправдуючи в цілості себе, московські комуністи атакують однаково закордонно - комуністичні партії, що зважилися висловити свій критицизм у відношенні до поведінки московських комуністів у цілій історії культу Сталіна і його розвінчання, як теж „американських і інших імперіялістів", які — мовляв — хочуть використати нагоду для посіяння заколоту між комуністами, занепокоєні „успіхом" розвінчувальної тактики Москви. На головний запит закордонних комуністів, чому власне Хрущов і вся його компанія не змогли швидше виступити проти злочинів Сталіна й відсунути його від диктаторської влади чи обмежити її, ЦК совєтської комуністичної партії відповідає, що це було „неможливо". Ця відповідь — за коментарями західньої преси — ледве чи вдоволить закордонних комуністів, бо ж саме вождь італійських комуністів Толіятті у своїх двох статтях заявив, що московські комуністи, які тепер розвінчують Сталіна, є співвідповідальні за його гріхи і що годі вдоволитись поясненням, що вони „не могли" швидше виступити проти нього, за його життя. На вступі довгої резолюції славиться комуністичні ряди в СССР і поза ним, що, мовляв, „захоплено" прийняли постанови 20-го з'їзду Компартії в Москві. Тільки „імперіялістичні кола" в Америці „й інших країнах" намагаються викривити „сміливий" виступ московських комуністів і представити його у фальшивому світлі. Однак в дальшому признається, що „було б зачинюванням одного ока", коли б не ствердити, що й деякі „наші приятелі за кордоном не дійшли до самої суті проблеми культу одиниці і його наслідків та інколи толерують фальшиву інтерпретацію деяких його аспектів". Після теоретичного розгляду того, що писав Ленін на цю тему, резолюція московської Компартії намагається виправдати факт народження культу Сталіна акцією ворогів большевизму в першій стадії большевицької революції, при чому большевики, мовляв, мусіли „тимчасово" обмежити демократичні свободи. У тому часі треба було вести боротьбу не тільки проти зовнішніх ворогів, але й унутрі партії, в якій стали активними „ворожі сили", при чому резолюція наводить „троцькістів, правих опортуністів і буржуазних націоналістів". У тому часі Сталін осягнув велику популярність. Свою владу він почав надуживати власне через оті погані риси своєї вдачі, на які вказував Ленін. Ствердивши, що московським комуністам було „неможливо" виступити проти Сталіна за його життя, московські большевики відвертають вістря закиду закордонних комуністів проти них самих: „Ніодна з робітничих партій в соціялістичних країнах ніколи не зважилася на такий крок" (розвінчання Сталіна) — заявляє московська резолюція. Західня преса не подала ще її повного тексту, чекаючи заповідженого проголошення її в московській „Правді".

Аденауер прибув до Риму

Рим. — Західньонімецький канцлер Конрад Аденауер прибув до Риму в неділю 1 липня з офіційними відвідинами до італійського уряду. Головною темою його нарад з італійськими державними мужами буде дальша політика Західньої Німеччини і Італії до Совєтів у зв'язку з останніми тамошніми подіями та нехіттю Москви погодитись на об'єднання Німеччини. Німецько-італійські розмови стоятимуть під враженням — зазначує преса — останньої револьти у Познані. Другою найповажнішою справою для Риму і Бонну є дальші господарські взаємини обох держав: торговельний договір, приймання італійських безробітних на працю в Західній Німеччині і т. д. Аденауер поінформує італійських державних мужів про плян Західньої Німеччини звернутись з нотою до трьох західніх великодержав і Совєтського Союзу в справі об'єднання Німеччини та про вислід своїх недавніх розмов у Вашинґтоні. Одинаково німецький, як італійський уряди зацікавлені дальшим виглядом НАТО і своєї ролі в цій найбільшій військово-політичній організації західнього вільного світу.

В СВІТІ

● „Несподівана смерть" в Токіо, в Японії забрала цього року 80 осіб, повідомив офіційно поліційний лікар Сабуро Йошімура. „Несподівана смерть" (поянонськи — поккурі) — це ще недосліджена недуга, яка атакує і вбиває впродовж 20 хвилин, головно молодих чоловіків. Атаки цієї недуги відбуваються завжди коло півночі. Автопсія виявила послаблення серцевих мускулів та зціпеніння крови в серці. Симптоми цієї недуги неподібні до звичайної серцевої атаки.

● Англійці на Кипрі, шукаючи зброї кипрських революціонерів, оглянули докладно всі кімнати й закамарки палацу, в якому жив вивезений англійцями архиєпископ Макарій, при чому стягнули з ліжок усіх замешкалих там монахів, звелівши їм годину стояти обличчями до муру та з піднесеними вгору руками. Другої ночі перекопано цвинтар у столиці Кипру, Нікозії, при чому повалено багато нагробників і вийнято домовини. Мешканці Кипру цим дуже обурені.

● До турецького парляменту в Анкарі не допущено зареєстрованих там десятьох представників великих газет з Анкари, Істанбулу і Ізміру, як кару за „образу парляменту". Попереднього дня разом з іншими журналістами вони були на ґалерії для пресових кореспондентів. Коли у парляменті дебатували над законопроєктом про обмеження свободи зборів і слова, а 65 членів опозиції на знак протесту залишили залю, цих 10 кореспондентів вийшли з ґалерії, щоб дістати відпис законопроєкту, зателефонувати до редакцій або поговорити з опозиційними послами. Уряд добачив у цьому солідарність журналістів з опозицією і застосував до них репресії.

● Ізраїльський уряд зажадав від Невтральної Перемирчої Комісії ОН, щоб вона докладно окреслила дефініцію аґресора і оборонця. Водночас він перестеріг Йорданію, що „не потерпить актів провокації". В цьому добачають познаки нової загостреної політики Ізраїлю у відношенні до арабів після димісії міністра закордонних справ Шаретта й заступлення його жінкою, Голдою Маєрсон.

● Індія закупить у ЗДА впродовж найближчих п'яти років 3 мільйони тонн муки — оприлюднив індійський міністер харчування.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Найбільше національне свято, що його відзначає американський нарід, це День Незалежности, який припадає на 4-го липня. Історія і передісторія цього Дня відома. В цей День Американська Нація рік-річно святкує роковини проголошення Декларації Незалежности 13 оригінальних стейтів Унії, себто зірвання їх колоніяльного зв'язку і залежности від Великої Британії в 1776-му році.

Від того часу минуло точно 180 років. Проголошена тоді і окуплена опісля кров'ю та великими жертвами американська незалежність змінила курс історії світу, але найбільші історичні бурі й катаклізми ані на йоту не змінили принципів проголошеної тоді незалежности. Навпаки. Вони тільки виправдали й потвердили її, вони зробили її найвищим ідеалом кожного волелюбного народу, а текст американської Декларації Незалежности став найсвітлішим документом історії, який від часу його проголошення й донині запалює і захоплює всіх людей, зокрема тих, кому відмовлено встановлених в Декларації „самонаявних прав" на Життя, Волю та змагання до Щастя.

Коротко про саму Декларацію Незалежности. Вона має, можна б сказати, три головні частини. Перша — це ствердження принципу, що всі люди створені рівними і що вони мають згадані вже невід'ємні, бо надані їм їхнім Творцем, права на Життя, Волю і змагання до Щастя; що для забезпечення цих прав встановлено між людьми уряди і що правом та обов'язком народу є ці уряди змінювати, якщо вони своїх обов'язків не виконують, і встановлювати такі уряди і такі форми влади, які були б найбільш відповідні для здійснення безпеки і щастя народу. Друга і найдовша частина Декларації — це докази на те, що встановлений і керуючий тодішніми американськими колоніями британський уряд своїх обов'язків не тільки не виконав, але й грубо їх заперечував. І тому — в третій частині Декларації — представники 13 оригінальних колоній, „в імені і з уповноваження доброго народу цих колоній", урочисто проголосили, що ці З'єднані Колонії „на підставі права повинні бути вільними і незалежними державами". Так і сталося, бо нарід зумів своє право обстояти.

Коли ми сьогодні, з перспективи 180 років, пригадуємо цю історичну подію, нам мимоволі спадає на думку запит: як виглядав би сьогодні світ і який був би дотеперішній курс історії, якби не ця Декларація і якби не мужність і сила народу та його провідників, що перевели її в життя? *Що більше, на думку спадає запит: чи ця Декларація була б тоді здійснена, якби не моральна й фізична допомога, яку дістали тодішні мешканці колоній у їхній боротьбі від багатьох волелюбних людей світу?*

Очевидно, що сьогодні годі уявити собі, як виглядав би світ і його розвиток без того вкладу, що його дала незалежна Америка, від хліба для голодних починаючи, а на визволенні атомової енергії та найвищих цивілізаційних досягненнях кінчаючи. Як закінчилися б катаклізми двох світових воєн, якби не Америка? Але все це ще далеко не вичерпує поняття Америки. З'ясував це свого часу дуже влучно бувший президент і великий мислитель Герберт Гувер, кажучи, що все те, що Америка має, мають або можуть мати також інші країни. Але те, що Америка має додатково, є радше в особистому досвіді і житті кожного американця, і цього не можна описати навіть найбільш захоплюючими фразами . . . „Поняття нашого слова Америка — твердить Гувер — випливає з одного чистого джерела. В душі Америки є свобода думки і дух в людині. Тільки тут відкриті вікна, через які вливається соняшне світло людського духа. Тільки тут людська гідність не є мрією, але більшим досягненням . . ."

Декларація Незалежности відкрила ці вікна для соняшного світла людського духа, а її здійснення започаткувало й уможливило всі його багатобічні прояви. Тому то й Декларацію Незалежности можна вважати справжнім народженням Нації, а здійснення тієї незалежности є її життям. Отже, незалежність нації — це її життя, повне і творче.

Тому Америка повинна саме тепер зробити відповідний практичний висновок і для своєї політики у відношенні до тих народів, які такої незалежности не мають, і до тих, які іншим відмовляють права на незалежність. Декларація Незалежности і її здійснення принесли щастя Америці, що була колонією. Благословення незалежности принесло щастя й іншим народам. Чи можна припускати, що є якийсь нарід, який не хотів би незалежности, себто права на Життя, Волю і Змагання до щастя? Висновок простий: незалежність усіх народів мусить стати принципом і ціллю міжнародної політики, бо тільки незалежність усіх націй може забезпечити світові Життя, Волю і Щастя.

ЧЕТВЕРТЕ ЛИПНЯ — НАШЕ НАЙБІЛЬШЕ СВЯТО

Четвертого липня ми святкуватимемо все, що значив цей день для всіх нас протягом 180 років — проголошення декларації нашої незалежности, як нації, досягнення цієї незалежности і нашу довгу боротьбу за неї в часи війни і миру, внутрішніх незгод та економічної депресії.

Історію американської Декларації Незалежности можна переказати коротко, хоч ідеї, висловлені в ній, мають багату та різноманітну історію.

Близько року 1774-го британські колоністи в Північній Америці зазнали багато несправедливостей від короля Британії. Для консолідації своїх домагань і складання петиції до короля 13 колоній вислали своїх представників на мітинг до Филаделфії. Цей мітинг вони назвали Континентальним Конґресом. Але їх домагання та їхня петиція були зігноровані, а їхні намагання арбітражу викликали тільки незадоволення та арешти.

Нарешті колоністи не могли більше зносити свого становища другорядних громадян, і 7 червня 1776 року Річард Генрі Лі з Вірджінії запропонував Конґресові резолюцію, яка оголошувала, що „ці Об'єднані колонії відтепер є вільною і незалежною державою, що вони вважають себе вільними від будь-яких обов'язків перед британською короною і що будь-який політичний зв'язок між ними та Великою Британією далі не існує".

10 червня, тобто через три дні після того, обрано комітет для „виготовлення декларації відповідно до висловленої резолюції". На другий день Томас Джефферсон, Джон Адамс, Бенджамін Франклін, Роджер Шерман і Роберт Лівінгстон були призначені приготувати тест Декларації. Червня 28-го Комітет повернув до Конгресу свій проєкт Декларації; були внесені невеличкі поправки, і 4-го липня Декларацію підписано.

Метою Декларації Незалежности було не тільки оголосити незалежність, але й довести до відома урядів у цілому світі, чому саме це зроблено. Декларація в стислих, але рішучих словах пояснювала, чому американці почували, що вони мають законне право відділитись від британської корони.

Наша Декларація Незалежности — надзвичайно важливий документ в історії людства. Ним вони встановили новий прецедент, зрікаючись свого підданства. Вони знали, що британський король Джордж III вважатиме їх акцію за бунт. Але вони хотіли довести, що їх акція не була бунтом, а була бажанням створити таку форму уряду, яка представляла б, а не гнітила своїх громадян.

Декларація о г о лошувала, що в певних умовах люди мають право змінити уряд. Далі вона оголошувала, що населення колоній довго й терпляче підкорялось багатьом несправедливим розпорядженням, і що воно намагалось петицією поліпшити ситуацію. До Декларації було додано список несправедливих розпоряджень, якими Джордж III обтяжував їх.

Ці факти не були доводом, що узаконював право на революцію проти Британської Корони, а були тільки доводом того, що Корона намагалась встановити „абсолютну тиранію" над колоніями. Не зважаючи на все, що вони зазнали, колонії не спішили з негайною революцією. Вони вирішили встановити свій власний уряд тільки після того, як їхню петицію не було взято під увагу, а їхні пропозиції було відкинено.

Правда, яку Вашингтон, Д ж е ф ф е рсон, Г е м і лтон, Адамс та інші великі люди нашої нації назвали очевидною і в яку вони свято вірили, не залишилась власністю тільки З'єдинених Держав. Їхні слова жадібно ловили в Европі. Люди в цілому світі читали й намагались запам'ятати їх, і це давало їм надхнення і силу вимагати відповідальних урядів і таким способом поширювати права людини.

Загальна Рада

Василь Косаренко-Косаревич

ДВІ ПОЛІТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ

Відомий в а ш и нгтонський тижневик „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" з 29 червня ц. р. оприлюднив доповідь б. амбасадора в Москві Дж. Ф. Кеннена, відомого росіяно- і москвофіла, що її він виголосив 3 травня ц. р. в Піттсбургу на форумі міжнародних справ. Одночасно з нею і побіч неї вміщена дискусійна відповідь теж б. амбасадора в Москві В. К. Буллітта, колишнього шефа Кеннена в тій амбасаді 1933-го року, що в р. 1952 став сам амбасадором у Москві. І якраз цей дискусійний двобій між двома чільними політиками ЗДА — головно на тему російсько-совєтської імперії і поневолених москалями немосковських народів і націй в середині її самої та по той бік залізної завіси — заслуговує на окрему увагу.

Росіяно- і совєтофільську поставу Кеннена пояснює Буллітт ось як: „Його назвали по його великому стрийкові, що написав ‚бест селлер' про терпіння людей, засланих на царську каторгу. Упродовж цілого його життя Росія була його романсом. Він навчився говорити плинно по-московськи і набув доволі велике знання історії Росії і московської літератури. В р. 1933, набираючи секретарів до першої американської амбасади в Москві, вибрав я п. Кеннена як молодшого члена мого штабу. Знаменитий урядовець, пристрасно відданий своїй праці, виконував він задовільно мої доручення. Одначе, у всяких сумнівах брав він сторону москалів — не тому, що вони комуністи, але саме тому, що вони москалі (росіяни) — і ухилявся від терпкої дійсности. Він мав одну книжку, яку перечитував кожного року і яка мала вплив на зрівноваження думок в його писаннях. Був це „Занепад і упадок Римської Імперії" Едварда Гіббона. Замилування п. Кеннена до тієї книжки мало песимістичний вплив на ще так молодого духа. Його більше захоплювали занепади й упадки, аніж рости і здобутки. Його погляди були цікавими, але було для нього майже нестерпно бачити, як гарну теорію розбиває твердий факт. Отже, було це забавно прислухатися йому, але не мудро брати його погляди поважно, і тому, всупереч моїй симпатії до нього, зневірився я поступово в його осудах".

Ця коротка й оригінальна характеристика, яку дав Буллітт поставі Кеннена, заокруглює дотеперішні пояснення того, що Кеннен буває сліпим і глухим циніком щодо всіх незаперечних фактів про існування десятків поневолених немосковських народів і про їх терпіння в російській, чи совєтській імперії москалів, бо вони погрожують розбиттям його „гарної теорії про єдину і неподільну Росію".

Політичні поради Кеннена в його доповіді конкретизує Буллітт ось як: 1) Вірити злочинцям у Кремлі (бо тепер вони там майже всі чисті москалі — ВКК); 2) Допустити китайських комуністів до ОН (бо того бажають москалі в Кремлі — ВКК); 3) Поневолені народи в совєтських сателітних державах залишити їх постійній долі (бо це служить інтересам Росії, що в ній закоханий Кеннен — ВКК); 4) Заохочувати Німеччину й Японію, щоб вони перестали бути союзниками ЗДА, а стали невтральними (бо це улегшить експансивний ріст тої самої коханої Росії — ВКК).

„Це є дефетизм" — устійнює Буллітт. А далі робить він ось які висновки: „Здається, що п. Кеннен переніс своє зацікавлення із „занепаду й упадку Римської імперії" на „занепад й упадок З'єдинених Держав". Якби його порада була прийнятою, то це приспішить той день, коли він матиме матеріял для написання такої книжки".

Нас, американських і неамериканських українців, цікавить, самозрозуміло, найбільше двобій Буллітта з Кенненом щодо третьої точки. Арґументація Кеннена звучить: „Що ми в випадку сателітних держав мусимо тепер признати, це те, що зло, як і добро, витворює упідстатнені інтереси. Там, де режими такої натури були всилі довше як десяток років, не може бути питання поновної перевертної завірюхи і привернення ‚статус кво анте' (попереднього стану)... там бо є остаточність, на ліпше або гірше, щодо всього того, що сталося в Східній Европі".

Якщо такий погляд Кеннена відносно немосковських народів, щойно недавно поневолених москалями, то можна собі уявити догматичність його поглядів відносно українського й інших немосковських народів, поневолюваних москалями цілими сторіччями!

Репліка Буллітта звучить: „Це є дивовижні слова будь-коли написані американцем, що претендує знати щось про історію, бо всі вони наскрізь є неправдою. Інтереси, упідстатнені злом, не стають ані постійними, ані гідними респекту, ані освяченими після закінчення 10-літнього чи будь-якого іншого періоду. Більшу частину історії останніх 180 років виповнює успішна боротьба поневолених народів проти їх гнобителів за знищення їх упідстатнених інтересів. Якби Кенненові устійнення були правдивими, тоді ніколи не було б З'єдинених Держав Америки. Упідстатнені інтереси Англії в її американських колоніях існували більше як 150 років, коли наші прабатьки знищили їх і здобули нашу незалежність. Упідстатнені інтереси габсбурзької монархії в Чехах були такими абсолютними від 1620 до 1848 року, що чехи ледве пригадували собі, що й вони були колись нацією. Але в р. 1918 чехи здобули повну незалежність і поклали кінець будь-якому упідстатненню австрійських упідстатнених інтересів в своєму краю. Упродовж століть Італія не була нічим іншим як географічним окресленням, поділеним поміж упідстатненими інтересами німців, австрійців, еспанців, норманців, французів і гуртка льокальних тиранів. Все ж таки італійці знищили упідстатнені інтереси і стали об'єднаною нацією в 19-му столітті.

Після третього розподілу в р. 1795 Польща стала тільки конґломератом упідстатнених інтересів Росії, Прусії і Австрії, але здобула свою абсолютну незалежність в р. 1918. У моїх дитячих роках кубинці при нашій допомозі поклали кінець давнім упідстатненим інтересам Еспанії в їх краю. У моїй молодості були знищені античні упідстатнені інтереси Туреччини в Сирії, Іраку, Лебаноні, Палестині, Йорданії і Савді-Арабії. Велику Британію випхали з її упідстатнених інтересів в Індії, Пакістані, Цейльоні, Вірмі, Йорданії, Ізраелі і Судані (а тепер і в Суезькому каналі — ВКК). Франція позбавлена своїх упідстатнених інтересів в Ляосі, Камбоджі, В'єтнамі, Марокко, Тунізії. Голляндія зреклася своїх упідстатнених інтересів в Індонезії.

Зате Совєтський Союз від часу другої світової війни упідстатнив свої інтереси в 11 сателітних державах з більше як 700 мільйонів душ. А твердити, що ці підбиття Кремлем є постійні — це значить знижуватися до рівня шкільного учня, що є іґнорантом історії, але стає в позу мудрого циніка, закурюючи свою першу папіроску.

Фактом є, одначе, що всякий упідстатнений інтерес зла буває вкінці переможеним бажанням людини бути свобідною. Відколи п. Кеннен виявляє амбітні побажання, щоб його брали поважно, залишаються обурливими не тільки його перекручування історії, але й його готовість на віковічне залишення поневолених народів Східньої Европи злочинцям у Кремлі".

До повищих висновків Буллітта коментарі зайві, бо вони аж надто ясні й переконливі. Але на закінчення цього короткого витягу з дискусійного двобою між Кенненом і Буллíттом ще одна заввага Буллітта заслуговує на підкреслення: „Час від часу сам п. Кеннен виявляє зрозуміння того, що підхлібництво не надається для нації як засіб для здобування респекту і приятелів... Видається правдою, що в емоціональному сузір'ї п. Кеннена підхлібництво не є підхлібництвом, як ви є підхлібником совєтського уряду й його сателітів".

БІЙ ЗА ВОЛЮ ТРИВАЄ

(В 26-ту річницю процесу СВУ)

Окрадену, збудили в огні Україну громи національної революції. В революційній пожежі найкращі сини України боронили національні скарби. Три роки в нерівній боротьбі, без підтримки зовнішнього світу проливали свою кров за волю свого народу незабутні воїни-лицарі.

Лише підступом, за допомогою московських наймитів-яничарів Х. Раковського, Ю. Коцюбинського, Д. Мануїльського, Г. Петровського та ін., банди Муравйова та Антонова-Овсєєнка здавили українську революцію. Одначе, національну ідею ворог не знищив, український нарід в двобою з Москвою не піддався і видає із себе, як з невичерпного джерела, щораз нових борців.

Незчисленно багато московський наїзник насипав могил на українській землі та поза нею.

У 26-ту річницю судового процесу, переведеного червоною Москвою проти СВУ, пригадуємо про Велику Могилу — свідка кривавої розправи над українською нацією, її національною Церквою, наукою, культурою, мистецтвом та економікою, — розправи над всенаціональним рухом, що записаний в історію як Спілка Визволення України.

Москва числилась з небезпекою діяльности СВУ, бо це не була група чи партія, а це був політичний рух, що охопив широкі верстви українського народу, — рух що постав навколо ідеї самостійности України, що поборював та заглушував московську пропаганду та паралізував паразитарні заміри московської влади в 1925—1929 роках.

Українська Автокефальна Православна Церква, селянство, робітництво та інтеліґенція спільно тримали прапор у двобої з Москвою. Задурманені м а р к с и с тською псевдонаукою комуністи прозрівали перед натиском українських ідей, ширених СВУ на всіх ділянках суспільно-економічного життя. Не компартія з її головачами Косіором, Любченком, Скрипником, Затонським, а СВУ і її керманичі С. Єфремов, Л. Старицька-Черняхівська, В. Чехівський, В. Дурдуківський, Т. Голоскевич, М. Ніковський, М. Павлушків окрилювали своїми ідеями український народ.

Москва зрозуміла, якою небезпекою загрожує їй ідеологічне змагання з українським націоналізмом, і тому вона заборонила всякі дискусії і повела на Україні нечуваний терор, показавши своє справжнє, звіряче обличчя на харківському процесі СВУ в 1930 році. За допомогою українських яничарів А. Приходька, П. Любченка, М. Скрипника та інших розправлялась вона в особі членів СВУ з усією українською нацією. Тисячі й десятки тисяч українців, які не фігурували на тому судовому процесі, розстріляно, заслано, ув'язнено.

Двадцять шість років тому 45 організаторів СВУ на чолі з академіком С. Єфремовим заявили з лави підсудних не лише Москві, але й цілому світові, що вони змагали за визволення України з-під м о с ковсько - большевицької окупації, прагнули відірвати її від Росії, щоб відновити Українську Народну Республіку, про яку мріяв і за яку згинув новітній національний велетень України — отаман військ та голова держави — Симон Петлюра.

Двобій України з Москвою, одним з етапів якого була діяльність СВУ, не скінчився. Українська душа не скорилась і ніколи не скориться перед московським окупантом. Розпалене СВУ національне вогнище не згасло й по сьогодні. Змаг за волю триває. З нечуваним у світі героїзмом борються за волю України її сини та дочки. Українські націоналісти, воїни-лицарі УПА 13 років не складають зброї, не зважаючи на вісім офіційних закликів через совєтську пресу припинити боротьбу і піддатися, не зважаючи на найновіший заклик, проголошений 11 лютого цього року, напередодні 20-го з'їзду компартії в Москві. Українські герої-патріоти відповідають на всі ці заклики і звернення зневагою і дальшою боротьбою. І ще 8 червня цього року висадили вони у повітря військовий московський ешелон на головній залізничій лінії Львів-Київ і розвивають свою активність в околицях Києва, Бердичева та Львова. Безсторонні чужинці — мадяри, французи, бельгійці, німці, японці — поворотці з большевицьких концтаборів Воркути й Караґанди пізнали там українців, що навіть в ув'язненні, не скоряються перед ворогом. З роду в рід український нарід шануватиме пам'ять 500 українських жінок-героїнь, що в концтаборі Кінгір прийняли мученицьку смерть під московсько-большевицькими танками. В 1955 році, вже по смерті Сталіна, його учні й вихованці розчавлювали залізом і сталлю безборонних жінок, марно намагаючись знищити безсмертні їхні душі.

Змінюються часи і методи боротьби, змінюються борці, але незмінною є мета — Самостійна Соборна Українська Держава. І ніщо не всилі звернути український народ з обраного ним шляху.

В 26-ту річницю трагічного процесу СВУ пригадаймо світові ще і ще раз, за що проливає свою кров український народ.

Вічна пам'ять і слава Борцям за Волю України!

Я.

НАУКОВЕ Т-ВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

У СТОРІЧЧЯ НАРОДИН ІВАНА ФРАНКА

Збірник праць і статтей, приготованих на Наукову Конференцію 12 і 13-го травня 1956.

(23)

Володимир Янів

ДУШЕВНІ ПЕРЕЖИВАННЯ В'ЯЗНЯ В „ТЮРЕМНИХ СОНЕТАХ" І. ФРАНКА

Можна б ту аналізу ще продовжувати й джерела способу опису дошукуватися в скерованню уваги на власне нутро (інтровертизмі) Шевченка, для якого важливе власне переживання чи власний настрій, чи навпаки у потребі обсервації зовнішнього світу (екстравертизмі) Франка, яка відбилася з такою силою у його натуралістичній манері. Але це речі з одного боку відомі, з другого боку для самої теми другорядні. Можна б хіба зауважити, наскільки далекойдучі висновки можна робити саме із в'язничної творчости й цими висновками арґументувати попереднє зауваження, як то безпосередність тюремної поезії характеризує самого автора. Але це зауваження нам не так важливе для того, щоб робити помічення про психічний тип автора чи про манери його поетичної творчости, як радше, щоб ще основніше перевести аналізу самих таки в'язничних переживань, які відбилися у творі, і то саме тих переживань, про які безпосередньо не говориться. Бо можна поставити сміливе твердження, що на підставі творів можна відчитати (звичайно, в приближенні) присуд в'язня-поета, чи пак його сподіваний присуд (якщо він перед присудом, тобто у слідстві), якщо хтось знає закони в'язничного життя й психології в'язня. Бо врешті-решт саме тут скривається причина, чому Франко не відкриває перед нами тої безодні розпачу, який на кожному кроці стрічаємо у Шевченка на засланні: типовий в'язничний настрій може постати тільки у того, в кого перерветься психічний контакт із світом, — точніше: хто стратить віру, що він зможе жити ще повним життям, отже в людини, засудженої на довгореченцеву тюрму, яка ще за життя бачить себе живцем замкненою в гробі.[8] Таких переживань Франко не мав, бо їх не міг мати. Для нього в'язниця була терпінням, але не була перекресленням життя. І тому він звертає увагу на терпіння і аналізує складові елементи того терпіння, але не стає в обличчі духової смерти, і тому не ставить собі питання, яке є істотне значення життя.

Відомим написом, який Данте поставив на входовій брамі пекла: „Lasciate ogni speranza", кінчається сонет, що являється вступом до циклу „Тюремних Сонетів",[9] і діється це у повній гармонії із висловами численних інших в'язнів,[10] але самого „дна пекла" ми не бачимо, і це, зрештою, тільки вказує на велику закономірність психічних переживань, які, не зважаючи на людську індивідуальність і на можливі різниці й відхилення, можуть заіснувати тільки на певному конкретному підложжі. Без кошмарного жаху не існувала б екзистенціяльна філософія, а без справжньої загрози нашого „я" не було б ні питання про істоту того „я" ні охоти перемогти усі небезпеки. І щойно тоді, коли в'язниця грозить знищенням індивідуального обличчя, приходить та характеристична філософічна постава, яка поєднує безодню розпачу із глибиною думки, що бореться за вартість людини.

І можна парадоксально ствердити, що саме велика цінність „Т. С." у тому, що вони тої виняткової глибини не мають, бо це тільки потверджує висновок про закономірність психічних переживань. Як-не-як саме Франко був людиною того формату, що він і на глибину й на філософічну поставу здібний був (зокрема у віці, в якому поставали „Т. С."); якщо їх нема, то це переконливий знак, що не було й об'єктивних зовнішніх даних, які ту поставу зумовлюють.

Але брак філософування у вірші, коли його не було у житті, є у повній гармонії із тою безпретенсійністю Франка, яку ми ствердили на марґінесі вгорі, що тільки збільшує документарну вартість його творчости. І тому дуже цікаво перейти до дальших місць, які говорять про психічні переживання у в'язниці чи, зокрема, які свідчать про певні психічні закономірності. Бо ось, напр., як інакше як не закономірністю вияснити таке вражаюче порівняння двох віршів двох різних поетів — Франка й Кравцева, — які постали в різних умовах і в різних добах, у відстані часу 44 років: Коли по зробленні порядків у „казні" в'язням нічого робити, тоді, за свідченням Франка

„давай ходить, ходить, ходить . . .
Шість кроків там і шість назад — досить,
Щоб не крутився світ, та трьом тісненько:
То два з нас ходить, а один сидить,
Той встане — з нас один сіда смирненько . . ."[11]

І майже дослівно цей самий малюнок у Кравцева,[12] що віддає настрій нудьги, яку намагаємося вбити ходженням і численням кроків, — що рівночасно віддає дошкульний брак простору:

„І нині нам — як звірям — кліті
І хід розміряний улад:
чотири кроки, все чотири
Туди й назад . . . туди й назад . . ."

Виразно скристалізована поетична індивідуальність Кравцева, і само ньюансовання картин виключає наслідування, а далекопосунену тотожність малюнку дасться вияснити тільки ідеальною аналогічністю ситуації й психічної реакції на неї. Цей „пристрасно-нестримний хід" чи „витоптування плаїв на кам'яній підлозі „келій-кліток" стрічається частіше й у інших авторів.[13]

ТИ КЛИЧЕШ ЗНОВ . . .

Ти кличеш знов мене з собою
І через сльози і жалі
З сумних долин, повитих млою,
Я знову лину за тобою,
Окрасо неба і землі.
Ти вище зір гориш нетлінна,
І я, зачувши голос твій,
Мов знята вихором пилина,
Лечу — до цілого краплина —
Крізь срібних зір співучий рій.
Страшний той лет,
той лет чудесний,
Солодко - моторошний він!
Та лину я під звід небесний,
Несу тобі свій спів воскресний —
Із пітьми викликаний син.

М. ЧЕРНЯВСЬКИЙ

Вадим Лесич

ПРО РАЙСВІТ РАДИШЕВОГО ПЕНЗЛЯ

У розцвіті творчих сил, несподівано й раптово відійшов від нас у вічність колишній знаменитий і неперевершений мистець - декоратор Львівського Оперного Театру, талановитий артист-маляр Мирослав Радиш.

Радиша — немов бачу живим. Його сивіючі скроні і худощава постать, його обличчя з серпанком якоїсь лагідної журливости в очах і немов заблукана усмішка на устах — стоять в моїй пам'яті живі і неповторні. Так само живими стоять перед моїми очима його твори, які я оглядав протягом останніх років на кількох різних виставках.

Мирослав Радиш — маляр легкої руки — працював багато і скоро, з приспішеним віддихом, іноді не даючи деяким своїм картинам повної уточненої закінчености, лишаючи їх немов уривковими, впускаючи останні мазки образу у якесь розпливне безмежжя, не зарисоване чіткими лініями. Так, наче б — несвідомо гнаний прочуттями, що не довго йому жити між нами і творити, він спішився, творив під уривані удари свого серця, бо хотів — мабуть — за цей недовгий час свого життя — створити якнайбільше.

Мирослав Радиш переходив в останніх часах своєї творчости від кольорів пастелевих, від лагідних, м'яких півтонів — до красок ярких, гарячих майже (особливо у морських і урбаністичних пейзажах), доходячи до пристрасти доспіваючого творчого літа. Перейшовши переможно блискучий експресіонізм несамовито виразистих контурів Едварда Мунха (напр. Радишева картина „Голод"), м'яку пастельність нашого великого Василя Кричевського у всій його імпресіоністичній настроєвості, Радиш наблизився — особливо своїм світлом і ясністю простірною пейзажів міського дня — до чудесного лірика живописі паризького Монтмартру Моріса Утрілльо.

Покійний Мирослав Радиш був неспокійний, повний життєвої снаги майстер з прикметами невтомности шукальника, що не може стояти на одному місці, бо це його не заспокоює. І Радиш — шукає. Шукає нових кольорів, підкреслених мазків, шукає нової, проте завжди — ліричної, теми. Радиш — власне лірик, погідний лірик міських провулків, мелянхолійних дахів з червоної чи коричневої черепиці, осяяних електричним і неоновим світлом — самітних станцій підземних потягів великого міста, він — поет розритих вулиць і шосейних шляхів на залитому білим світлом дня — якомусь романтичному, але дійсному, реальному передмісті, врешті Радиш — живописець таємничих, але не похмурих, сутінків у зворах гір, — і маляр сизих, молочних світанків у березовому гаю, оповитих якоюсь наче б поліською древньою містичністю. Радиш, мальовничий творець якогось ніби реального (бо має всі виміри реальности), але по суті — глибоко уявного, скрайнє суб'єктивного, власного вирізку світу природи. І тому мабуть — в його пейзажах зовсім нема людей; їх йому не треба, бо в кожній його картині — є він сам, маляр суб'єктивного пейзажу.

Усі його образи пойняті теплом — у сюжеті, в кольорі, у мазках. Візантійська м'якість, прикметна його мозаїковості деяких образів (напр. „Мадонна"), ця лагідна, шехерезадна до деякої міри, — шахівниця кольорів (подібна зустрічається у деяких творах Северина Борачка), ; у нього цілком своєрідна, інша, радишівська, і це його питоменність. Це й є, мабуть, між іншим те, що в'яже олії й акварелі Радиша з досконалим декораційним мистецтвом його попереднього творчого етапу.

Красвиди Радишеві — з глибоким відчуттям настрою і палітри. Вони, так би мовити, не рисовані, а радше тільки зарисовані кольорами, вони — в повному розумінні цього слова — мальовані. І справді невідомо, чи його живописям потрібний вигладжено - прецизний, обраховано - анатомічний кістяк рисунку, бо суть Радишевих творів — це настрій і передусім — колір, його приплили і відпливи, його оболонки і згустки, його вібрації і ствердження.

Цей світанок і сумерк барв і всі ці кольорові переливи — це глибинні закутки якоїсь оптимістичної, світляної погідности — і водночас — оповиті серпанком меланхолії, ліричні красвиди — неповтореного Радишевого райсвіту.

Сен. Е. Дірксен пропонує видати поштові марки „національного визволення"

Сенатор Еверет Дірксен зголосив в Сенаті законопроєкт, зареєстрований, як „Резолюція 181" з 13 червня 1956, про випущення в цьому році спеціяльної серії поштових марок під назвою „Марки Національного Визволення". У мотивації до того законопроєкту згадується на першому місці, що теперішній рік — це ювілейний рік 100-річчя народин Вудрова Вилсона, з іменем якого зв'язаний принцип самовизначення народів. Цей принцип — кажеться в дальшій точці законопроєкту — „має негайне застосування до величезної комуністичної імперії, яка охоплює Естонію, Латвію, Литву, Білорусь, Україну, Польщу, Східню Німеччину, Чехословаччину, Мадярщину, Альбанію, Румунію, Болгарію, Північний Кавказ, Грузію, Вірменію, Азарбейджан, Туркестан, Тибет, Північний В'єтнам, Китай, Зовнішню Монголію, Внутрішню Монголію, Північну Корею і Федеративну Росію". А тому, що „ціллю американської закордонної політики є привернення волі і свободи поярмленим народам в комуністичній колоніяльній імперії і тому, що перша сесія 84 Конгресу висловила свою опозицію до комуністичного колоніялізму і імперіялізму", врешті тому, що „є слушно і потрібно" пригадувати світові й американському народові про надії й аспірації народів до власної самостійности, то Сенатська резолюція уповноважує генерального постмайстра до приготування і видання в цьому році спеціяльної серії 3-центових марок, на яких буде відповідний рисунок і напис „Національна Визвольна Марка".

Український Конгресовий Комітет за підписом президента Дмитра Галичина вислав 22 червня ц. р. листа сенаторові Е. Дірксенові з подякою за його ініціятиву, прихильну поставу і зрозуміння для визвольних змагань поярмлених комунізмом народів.

З наукових конференцій УВАН у ЗДА

„Етимологічний словник Фасмера" — доповідь проф. К. Менґеса

14 квітня виступив у Ню Йорку, на пленарній конференції УВАН у ЗДА, професор Колумбійського Університету К. Менґес, з доповіддю про російський етимологічний словник відомого німецького славіста Фасмера. Проф. Менґес, фахівець з урало-алтайських мов, зупинився на проблемах, ближчих до його фаху — на тюркських та алтайських елементах у російській мові, що увіходили в цю мову протягом кількох сторіч. Доповідач зазначив, що племена, що їх росіяни називали загальним словом „татари", належали до різних монгольських племен і говорили різними мовами. З цих мов і прийшли запозичення в російську мову. Наприклад, в час панування монгольських орд, прийшло слово „балаган". Коли східньо-слов'янські народи поширювались на схід, то вони запозичали в свою мову від уральських племен не тільки слова, але й інші елементи мови. Наприклад, відома ознака певних говірок російської мови вимовляли „о", як „а" постала під впливом волзько-фінського мовного субстрату. Цього в українській мові нема, що свідчить про окремішність розвитку української мови в той час, коли інші племена були під мовним впливом уральсько-алтайських племен. Натомість українська мова була під впливом інших тюркських племен і увібрала в себе інші слова тюркського походження, ніж російська мова. Доповідач навів ряд прикладів того, як словник Фасмера зареєстрував запозичення з тюрських та алтайських мов у російській. Проф. Менґес при тому подав ряд цікавих зауважень. Наприклад, він відзначив, що в російській мові назви рибальських знарядь цілком відповідають уральській термінології. В той же час назви риб походять з різних мов. Багато слів можна простежити вглиб історії. Наприклад, слово „лоханка" йде від асировавілонських часів.

Проф. Менґес заторкнув також багато чисто-теоретичних проблем розвитку мов, історії яких бувають короткі й довгі. Він підкреслив велике значення в розвитку мов сутичок різних мовних стихій.

„Проблема націоналізму в новітній Фінляндії" — доповідь проф. Джана Вуорінена.

Дня 21 квітня проф. Джон Вуорінен, керівник історичного факультету Колумбійського Університету в Ню Йорку прочитав доповідь на пленарній конференції УВАН у ЗДА. Голова УВАН у ЗДА, проф. М. Ветухів, відрекомендував доповідача, як ученого, відомого своїми студіями націоналізму в Европі, зокрема націоналізму в Фінляндії.

Доповідач сказав, що за останні 30-35 років учені Америки зацікавились націоналізмом, при чому більшість авторів розцінюють його, як неґативне явище. У своїй доповіді, — заявив проф. Вуорінен, — він подасть, як приклад, розвиток націоналізму у Фінляндії, а тоді подасть кілька узагальнень. Далі доповідач подав короткий історичний огляд.

Фінляндія понад 600 років була частиною Шведського Королівства. Точна дата початку її державного співжиття з Швецією невідома. В ті часи — десь у 12 сторіччі — ще не існувало ясно-окреслене поняття національної держави, яке постало пізніше. В 16-17 сторіччях, коли це поняття вже було, фіни й шведи були рівноправними народами в одному королівстві, посідаючи певні частини його території. Це співжиття з шведами кінчилось в 1808-1809 роках, коли Фінляндія була приєднана до Росії. В той час Фінляндія зберегла всі свої політичні інституції і кілька десятиріч жила згідно з давньою шведською конституцією: мала свій парлямент та суди. В першій половині 19-го сторіччя почався рух фінських патріотів, які усвідомлювали, що в майбутньому може початись русифікація. Бачивши устрій Російської Імперії, вони побоювались, що цей устрій може бути поступово запроваджений у Фінляндії. Так почав зростати рух національної свідомости фінів, почалось зацікавлення у фінському фольклорі, почала розвиватись фінська література, фінська літературна мова. До того часу мовою письменства була шведська мова. Так протягом 19 століття зміцнів фінський національний рух, який успішно протистояв русифікації. В 1917 році була проголошена незалежність Фінляндії і в 1919 році організована фінська республіка. Фіни виявили себе народом цілком зрілим для державного життя.

Цей історичний нарис, на думку доповідача, може дати матеріял для узагальнень. Подібно до Фінляндії, йшов розвиток національного самоусвідомлення в інших країнах, виявивши багато спільних рис. Наприклад, національна свідомість виявлялася всюди більше серед сільського населення, в той час, як робітництво й міські мешканці були більше схильні до космополітичних ідей. Поняття „буржуазний націоналізм" — постало в робітничих партіях, зв'язаних з міжнародним рухом. Націоналістичний рух у Фінляндії, так само як і в інших країнах, знає багато саможертви і шляхетности, але в той же час він, як і подібний рух в інших країнах, характерний прикладами екстремізму. До позитивних рис націоналізму належить всюди його вплив на організоване життя народів.

Зауваги до совєтського видання „Нариси про розвиток українського народнього господарства" — доповідь проф. В. Тимошенка.

Дня 5 травня 1956 року в Ню Йорку виступив на конференції УВАН у ЗДА гість з Каліфорнії, дійсний член Академії, проф. Т. Тимошенко, який подав свої зауваження про матеріяли, подані у виданій в СРСР книжці про господарство України. В 1954 році ця книжка вийшла російською мовою, як перероблене і поширене українське видання 1949 року. Проте, автори обох видань різні; лише один з авторів першого видання став редактором другого видання, яке було видане з нагоди 300-тиріччя „воз'єднання". Через колективне авторство в книжці нема вислову будь-яких індивідуальних поглядів.

Далі автор подав огляд окремих розділів книги, що охоплює час від 18 сторіччя до 1954 року. Розділи, присвячені дореволюційній добі, намагаються показати тісний зв'язок господарства України з Росією, наприклад, зв'язок української важкої промисловости з російською. Виклад господарства України в час Громадянської Війни дуже необ'єктивний, надто ті розділи, де описується часи державности України. Цікаві дані про економічну політику совєтської влади в перші роки її існування, зокрема про ролю комнезамів. З цієї праці видно, як большевики нищили верхівку заможнього господарства, використовуючи при тому комнезами.

Є дані про питому вагу української важкої промисловости, порівнюючи з російською. До революції важка промисловість України складала більше половини загально-імперської, а після революції, хоч ця промисловість кількісно зростала, але відносно відставала від зростання важкої промисловости СРСР у цілому і тепер складає менше ¼ загально-союзної. За більшевицької влади легка промисловість і виріб споживчих продуктів на Україні майже не розвивались.

З книжки видно, що колективізація сільського господарства на Західній Україні відбувалась ще з більшим тиском, ніж то було на Великій Україні. Автори пишуть, що там колективізація проходила в умовах клясової боротьби з куркулем і з буржуазним націоналізмом.

Після доповіді відбулась дискусія, в якій виступали п. п. І. Замша, Н. Король, С. Єфремов, В. Голоб. Голова УВАН у ЗДА, проф. М. Ветухів у своєму виступі підкреслив важливість вивчення економіки України, зокрема базуючись на нових совєтських публікаціях.

Л. Д.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Бофало, Н. Й.

Академія в честь Гол. От. Симона Петлюри.

3 червня відбулася Святочна Академія, присвячена 30-літтю смерти Головного Отамана Симона Петлюри, влаштована заходами Відділу ОбВУА та при співучасті Комітету Сприяння УНРади, СВУ, ДОБРУСу, Пластової Станиці, Української Православної Молоді, ОДУМ, Православного Хору та всієї Православної Парохії. Академію попередила Служба Божа в Церкві Української Православної Парохії в Боффало, в якій взяли участь генерал Шандрук, представники всіх громадських та політичних установ та всієї Православної Громади.

В десятій годині ранку молодь, та військовики, представники організацій та громадянство привітали генерала.

Головним доповідачем на академії був генерал Шандрук, який в своїй змістовій промові з'ясував велич духа покійного Отамана та Його боротьбу за Українську Народню Республіку, оповиту кров'ю найкращих синів української нації. Вінки на символічній могилі зложили: Товариство Сприяння УНРади, СВУ, ОДУМ, ПЛАСТ, ДОБРУС.

Найзворушливою точкою був момент зложення вінків на символічній могилі при супроводі сурми та рапорт полковника Самутіна перед символічною могилою Отамана.

Окремою точкою дня був бенкет для генерала, влаштований окремим Громадським Комітетом міста Боффало в Українському Домі „Дніпро". Привіт складали представники Сприяння УНРаді, УККА, ССУМА, ООЧСУ, Товариства Прихильників Визвольної Боротьби, СВУ, ДОБРУС, Братства УНА, Гамілтонського Відд. ОбВУА (Канада, Пласту, ОДУМ та Громадянства. Під час обіду, генерал виголосив окрему доповідь.

ОХО

Нюарк, Н. Дж.

Академія для відзначення 30-их роковин смерти сл. п. С. Петлюри.

Згідно з закликом УККА і Гол. Управи ОбВУА, достойно відзначити в цьому році 30-ті роковини трагічної смерти Голови Директорії і Гол. Отамана Військ УНР Симона Петлюри, місцевий відділ ОбВУА дав ініціятиву для підготови величавої Академії, яка відбулась 30 травня у великій репрезентативній залі Гріфіч Авдиторіюм при вул. Брод в Нюарку. До Комітету включились слід. організації: місц. відділ УКК, ОбВУА, ОДВУ, ОДУМ, Т-во Прихильників УНР, УРДП, СУНД, ОПВВУ, відділи УНС, Стейтова Рада відділів УРС, ОУА-Самопоміч і 28 відділ СУА. Діловий Комітет на чолі з д-ром Л. Голінатим подбав про це, що Поминальні Богослуження і Панахиди з відповідними проповідями відслужено в днях 27 і 30 травня у всіх місцевих укр. церквах. Понадто Комітет назначив тиждень від 25 до 30 травня, в якому відбулись жалібні сходини згад. організацій, присвячені пам'яті і спогадам про сл. п. С. Петлюру, і наказав здержатись в тому тижні від гучних забав. Академія відбулася в гарно прибраній залі.

В означеній годині піднялась занавіса і мистець - піяніст проф. Кіпа відограв амер. гимн. Опісля появився на сцені голова Комітету д-р Л. Голінатий виголосив коротке вступне слово. Опісля в глибокій тишині понеслись звуки жалібного маршу Шопена, виконаного проф. Кіпою, який виступив ще в одній точці програми з фортепяновим сольом. Святковий настрій на залі тривав до кінця програми.

Серед такого настрою виступив ред. І. Кедрин з гарною змістом і формою доповіддю. М. і. підкреслив він, що в нас є багато героїв: і ті, що впали під Крутами, і ті, що наступали на арсенал в Києві, і ті 359, розстріляні під Базаром, і ті, що гинули у підпіллі в УПА, і ті, що гинули в рядах УД під Бродами і багато інших. Та мало в нас державних мужів, що організують, будують нове життя, вказують шлях до самостійности. Таким державним мужем був безперечно сл. п. Симон Петлюра, якого належить окремо відзначити за його заслуги для України і його державницький хист. Ворог був свідомий цього, і тому ворожа рука не стріляла героя чи вояка, але Петлюру, державного мужа, що очолював законний уряд України.

До гарного виконання мистецької програми Академії причинився своїм виступом відомийміш. хор Укр. Презвітерської Церкви, підсилений кількома запрошеними до виступу на Академії співаками під енергійним проводом п. Ю. Кириченка (мол.), який виконав з успіхом низку стріл. пісень та пізніше пісні: „Повій, вітре" — муз. В. Ступницького, „Козака несуть" — М. Леонтовича і „Живи Україно" — М. Гайворонського. Деякі члени хору — це діти, а навіть внуки, давніх іміґрантів, які вже тут народились, українську мову розуміють, хоч нею слабо говорять. За те в них є любов до своєї української пісні, яку часто найкраще виконують, і вони горді з цього. Опісля виступив відомий віртуоз-скрипак проф. В. Цісик з трьома українськими композиціями: М. Фоменко — „Леґенда", М. Лисенко — "Capriccio Elegico" і його ж „Українська Рапсодія". Саме ім'я виконавця говорить про його виконання. Акомпаніювала йому вміло п. Е. Чапельська. Д-р М. Галій відчитав цікаві заповіти сл. п. С. Петлюри. Національним гимном „Ще не вмерла Україна" закінчилась поважна Академія, на якій явились представники всіх місцевих укр. Церков, укр. громадянство всіх віровизнань і земель, понадто численні гості з Ню Йорку, м. і. представники Центр. Комітету вшанування пам'яті С. Петлюри: генер. О. Загродський, ген. штабу полк. Валійський і майор Вакум. На залі був вияв соборности Свята.

...О. У.

Храмове свято української православної парафії св. Тройці

Дня 24-го травня ц. р. в Нюарку у день св. Тройці парафія української православної церкви влаштувала своє храмове свято. За два роки існування парафія придбала й гарно обладнала відповідне приміщення і зорганізувала при церкві школу українознавства (провадить пан. М. Вожаківська) і музичну школу.

На свято прибули члени парафії св. Володимира в Джерзі Сіті і парафіяни з сусідніх парафій. В переповненому вірними храмі Службу Божу відправив о. прот. Ф. Шпаченко в сослужінні з о. прот. М. Могучим та о. прот. О. Іванюком. Прекрасно співав підсилений співаками інших парафій хор під керівництвом проф. С. Вожаківського. Після Богослужби в церковній залі влаштована була спільна трапеза для парафіян і гостей. Крім офіційних привітів та побажань молодій парафії, окремо відзначили промовці 34-ліття пастирської діяльности о. настоятеля Ф. Шпаченка. Серед подарунків, що їх склали на його руки сестрицтво, братство, парафіяльний уряд, хор та окремі миряни, заслуговує на особливу увагу подарунок від п. Дмитра Гамзи, якого о. Ф. Шпаченко 3[illegible] роки тому охрестив вдома, в Київщині.

Під час трапези учні школи українознавства, музичної школи та члени парафії, кол. артисти українських театрів, виступали із співами, декламаціями та музичними точками.

Молодій парафії, що виховує свою молодь в релігійному і українському національному дусі — бажаємо успіхів і дальшого зросту.

В. С-ко.

Балтімор, Мд.

Академія в честь полковника Евгена Коновальця.

Цьогорічне окреме святкування пам'яті сл. п. Головного Отамана Симона Петлюри спонукало Управу Відділу ОДВУ в Балтімор заініціювати окреме влаштування Святочної Академії присвяченої сл. п. полк. Евгенові Коновальцеві. Для цієї цілі створено Громадський Комітет до якого ввійшли: Організація Державного Відродження України (ОДВУ), Організація Оборони Чотирьох Свобід України (ООЧСУ), Українська Студентська Громада (УСГ), Об'єднання бувших Українських Вояків в Америці (ОбУВА) та т-во „Самопоміч".

Влаштування цієї Академії було вдале та пройшло в торжественному піднесенні.. Академію можна зарахувати до одної з найкращих імпрез, які відбулись в Балтіморі.

Академію відкрив бувший полковник української армії Павло Талан. У вступному слові полк. П. Талан схарактеризував постать полк. Е. Коновальця, як військовика, але і підкреслив його заслуги в поширенні українських націоналістичних організацій по різних країнах світу, які в довоєнні роки відіграли величезну ролю серед українства і пропаґували українське ім'я серед чужинців. Святочну доповідь виголосив Осип Зінкевич, який схарактеризував моменти з життя полковника Коновальця — творця і організатора Січових Стрільців, Української Військової Організації і Організації Українських Націоналістів. — Доповідач вказав на чесність і прямолінійність Коновальця.

В мистецькій частині виступила п-ні Ірина Яворська, яка гарно відспівала „Весінівку" (слова М. Шашкевича, музика Матюка), при акомпаніяменті пані Лідії Шав'як.

Вірш Остапа Грицая „На смерть Вождя" продеклямував Богдан Мельник. Молоденька Слава Зелинська, учениця місцевої музичної школи, виконала „Рондо а-ля тюрк".

Останньою точкою Академії була збірна інсценізація „Любіть Україну". Інсценізацію за словами В. Сосюри, М. Рильського, П. Тичини і А. Малишка опрацював і підготовив О. Зінкевич. В інсценізації взяли участь п-ні Анна Стельмах (мати — Україна), Марта Пісецька (повстанець), Богданна Барис (селянка), Марійка Вендюк (студентка), Ліда Чумак (українська дівчина), Юрій Ілінський (український юнак), Олег Булавка (студент), Тарас Притула (учень). Інсценізація виказала рецитаторську обдарованість всіх учасників, які в короткому часі, не зважаючи на кінець шкільного року, зуміли так вдало її підготовити.

В підготову цієї Академії багато праці вложив п. Петро Войтович, культурно-освітній референт місцевої філії ОДВУ.

Академію закінчено відспіванням національного гимну.

О. З.

ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою пожертву на фонд дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 72

Н. Пухла, Шикаґо	$ 5	М. Полянський, Дітройт	1
І. Костинюк, Клівленд	5	В. Осідач, Дірборн	1
О. Атаманчук, Рачестер	4	М. Козар, Ютика	1
Г. Перець, Шикаґо	4	М. Тохоний, Нюарк	1
В. Ярема, Плейнфілд	3	П. Гавриленко, Гавстон	1
С. Благий, Лонг Ай. С.	3	Н. Івасишин, Ст. Луїс	1
К. Дуда, Фила.	3	М. Витвицька, Ню Йорк	1
А. Команецький, Юнйонтавн	2.40	М. Луцишин, Шикаґо	1
М. Кондрат, Фила.	2	І. Гребеняк, Ню Йорк	1
М. Цап, Дітройт	2	Г. Селістак, Гастінґс	1
С. Петричка, Шикаґо	2	П. Ганисяк, Боффало	1
Н. Н., Лос Енджелес	2	В. Богонович, Дітройт	1
І. Стерпак, Лудлов	2	М. Філл, Пасейк	1
С. Дашківський, Честер	2	І. Панчишин, Бруклин	1
П. Зеліско, Шикаґо	2	О. Тарнавський, Фила.	1
Р. Семків, Фила.	1.50	О. Шеремета, Гарвей	1
М. Мізак, Фила.	1.10	Н. Н.	1
Н. Н.	1		
П. Врийовський, Шикаґо	1		
О. Гаврилюк, Ст. Чарлз	1		

Разом $ 66.00

● Герман Йонассон, лідер „проґресивної" партії в Ісляндії, який, об'єднавшись з соціял-демократами і прийнявши демагогічне виборче гасло „американці — йдіть додому", виграв недільні вибори до ісляндського парляменту і, мабуть, стане новим прем'єром цієї мікроскопічної держави Герман Йонассон заявив, що Ісляндія зможе вишколити впродовж 2-х років власних людей для орудування морською і летунською базою, що належала б до НАТО, а не до ЗДА.

● У Шикаґо, Іллиной, пустили в рух перший атомовий реактор, який буде працювати тільки для мирних цілей.

Deborah Kerr and William Holden in a tender moment during the Paramount Vista Vision hit, "THE PROUD AND THE PROFANE" now showing at the VICTORIA Theatre, Broadway at 47th St.

Ярослав Стецько у міністра закордонних справ Еспанії Артахо

Як подає „Шлях Перемоги" 20го червня міністер закордонних справ Еспанії, — Мартін Артахо, в приявності директора східньо-европейського департаменту, уповноваженого міністра Данієля Кастеля, прийняв на авдієнції п. Ярослава Стецька, голову ЦК АБН. Міністер Артахо висловив свою незмінну прихильність до визвольної боротьби поневолених большевиками народів та її цілей. Дякуючи міністрові Артахо за призне відношення до визвольних змагань уярмлених комунізмом народів, Стецько в дальшій розмові порушив актуальні проблеми світової політики. У поворотній дорозі 22-го червня п. Ярослав Стецько прибув до Женеви, де відбувалась конференція Міжнародної Організації Праці при ОН. У кількагодинній розмові на прийняттю китайським амбасадором д-ром Ю. Тсуне-Чі, шефом національно-китайської делеґації, п. Ярослав Стецько обмінявся думками щодо оцінки світово-політичної ситуації і ствердив повну одноздність поміж національно-китайською точкою зору і українською.

Д-р Шілі резиґнує з становища головного лікаря

Вашингтон. — 29-го червня головний лікар Публічного Уряду Здоров'я д-р Лінард А. Шілі повідомив президента Айзенгавера, що з днем 31 липня резиґнує він з свого становища. Президент „з глибоким жалем" прийняв резиґнацію д-ра Шілі до відома і подякував йому за дотеперішню службу. Д-р Шілі залишає високе становище, на якому заробляє 17,000 дол. річно, щоб „краще забезпечити майбутнє своєї родини", яка складається з дружини і 3-ох дітей. З Ню Йорку повідомляють, що д-р Шілі 1-го серпня має стати головою лябораторії Ворнер-Чілкотт в Морріс Плейнс, Н. Дж. Президент від себе і від американського народу подякував д-рові Шілі за визначну працю для поліпшення здоров'я американських громадян. Д-р Шілі написав в листі до Президента: „Це була дійсна приємність і великий привілей для мене служити під вашим проводом. Ваша щира порада приходила завжди в гармонійній співпраці." Д-р Шілі народився в 1907 році, докторат здобув в 1933 році, в адміністраційній федеральній службі працював 23 роки.

ВСЯЧИНА

ЛІТНІЙ ФЕСТИВАЛЬ В НЮ ЙОРКУ

Посадник міста Ню Йорку Роберт Ваґнер в дні 21-го червня, коли почалося астрономічне літо, проголосив окремою проклямацією, що в цьому місті відкривається „Літній Фестиваль". Ню Йорк, заявив посадник Ваґнер, це „найбільше в світі місто всяких конвенцій і вакаційних можливостей, і воно дає найкращу можливість для тих, які матимуть вільний час і схочуть побувати в найкращих готелях, ресторанах і крамницях та побачити цінні історичні пам'ятки та гарні краєвиди.

ЯКЩО ГАРРИМАН ВИГРАЄ ВИБОРИ, ТО ЙОГО НАЗИВАТИМУТЬ „ЕЙВОМ"

Популярна американська преса називає президента Айзенгавера „Айком". Одним із демократичних кандидатів на президента є нюйоркський губернатор Аверелл Гарриман. Його дружина, пані Гарриман, відбула в Ню Йорку першу пресову конференцію і заявила, що вона не противиться, щоб її чоловік кандидував на президента: „Я завжди погоджусь з думками Ейва". — казала пані Гарриман. Якщо Гарриман виграв би вибори, то популярна преса називала б його „Ейвом".

СОНЦЕ — ЛІКАР

Для багатьох людей сонце є добрим лікарем, і тому добре побувати надворі, щоб сонце огрівало якнайбільше людського тіла. Коли сонце огріє шкіру, то від того нагріття тіло само собі може витворити велику кількість вітаміни Д, що потрібна для росту, здоров'я і нервового спокою.

А діти, що ще ростуть, потребують на сонці бувати ще частіше, як дорослі, бо їм ще більшої кількости вітаміни Д потрібно, як дорослим. Їм потрібно його і для будови костей.

Та є лікарі, які не дораджують перебувати на сонці. Є багато людей, яким шкодить перебування на сонці, і можуть навіть з того захворіти. Тому той, що хоче користати з сонця, мусить порадитися свого лікаря.

ЗА 10 РОКІВ БУДУВАТИМУТЬ ДОМИ З ХОЛОДИЛЬНИКАМИ

Директор компанії, яка будує холодильники та інсталює холодильні апарати по домах, Дон В. Петроне заявив, що через 10 років всі нові доми будуватимуть з заінстальованими холодильними апаратами, так, як тепер будують всі доми з центральним огріванням і заінстальованими електричними проводами. Тоді подешевшають ті доми, які не матимуть центральної холодильної системи, бо ніхто не схоче паритися в домах під час літньої спеки.

ЗОРГАНІЗОВАНО „ОЧНИЙ БАНК" У КАНАДІ

Канадійська медицина зробила черговий крок вперед, заснувавши перший у Канаді „очний банк" у Торонті. Відкрито його в Інституті Бантінга при співпраці Канадійського Інституту для Сліпих. В міру можливостей подібні „очні банки" засновуватимуть при інших університетських центрах Канади.

Засада „очного банку", відома вже від багатьох років і техніку зберігання „очей" застосовувано зі значним успіхом в Европі і в ЗДА. Справа в тому, щоб набувати і зберігати здорові очні рогівки, взяті з мертвих людей для пізнішого перещеплювання їх живучій людині, рогівка якої є схворіла або пошкоджена. Тому очі мертвої людини виймається і зберігається згідно з дуже делікатними і скомплікованими методами в лябораторії. Очевидно, що на вибрання очей по смерті якоїсь людини потрібно мати дозвіл жертводавця поки він ще помре, як і згоду його найближчої рідні. Та мабуть найбільшою трудністю „очного банку", може навіть більшою ніж скомплікована операція перещеплювання ока, є втримування потрібних умов при зберіганні цінних здорових рогівок.

К. С.

Президент відзначив 40 літ свого одружіння

Геттисбурґ, Па. — Президент Айзенгавер на своїй фармі в Геттисбурґу, Па., відзначив 40-річчя свого одружіння, розтявши з своєю дружиною весільний торт. Президент подарував пані Айзенгавер золотий медальйон в формі серця, величини півдолярової. На ньому був напис: „Айк для Мемі 1916—1956". Пані Айзенгавер подарувала Президентові свою найновішу фотографію в золотих рямцях. Крім того Президент дістав численні дарунки, квіти та депеші. 48 республіканських голов стейтових комітетів подарували Айзенгаверові расову ялівку. Урядовці Республіканського Крайового Комітету подарували йому комбінацію крісла з ліжком. По раз перший від недуги Президента не було в неділю лікарського бюлетеню про стан здоров'я Президента. На відзначенні 40-річчя одружіння Президента були ще й такі особи: пані Джан С. Давд — теща Президента і головний лікар Президента — д-р генерал-майор Говард МекСнайдер. В суботу 30 червня президент Айзенгавер залишив шпиталь „Волтера Ріда" і від'їхав із дружиною на свою фарму в Геттисбурґу, Па., де має бути коло двох тижнів. Впродовж двох годин він автом заїхав до Геттисбурґу, де негайно пішов відпочити. З ним їхав також генерал д-р Лінард Гітон з дружиною, який 30-го червня відзначив 30-річчя свого одружіння; Президент відзначив 40-річчя свого одружіння в неділю 1 липня. Лікарський бюлетень із суботи повідомив, що видужування Президента відбувається в „дуже добрім темпі", температура, віддих, пульс і тиснення крови пацієнта — нормальні. Айзенгавер втратив після операції 7 фунтів і тепер виглядає трохи стрункіший, але вже почав прибирати на вазі і важить тепер 163 фунти, замість давніших 169. Пресовий секретар Гаґерті заявив журналістам, що не говорив із призидентом про кандидатуру і не буде порушувати цієї справи, хіба що Айзенгавер сам почне говорити про цю справу.

Ген. Н. Ф. Твайнінґ у дорозі з Москви до ЗДА

Вісбаден. — Один із шефів Об'єднаних штабів збройних сил ЗДА, головний командант американського летунства ген. Натан Ф. Твайнінґ закінчив свої відвідини в Москві, куди він виїхав був на чолі 10-членної делеґації американського летунства на показ совєтського летунства в неділю 24 червня. Ген. Твайнінґ і інші члени американського летунської делеґації відлетіли в неділю, 1-го липня ц. р. з летовища у Внуково, де прощали їх совєтські маршали Іван Конєв, Жіґарьов і Руденко та американський амбасадор у Москві Чарлз Болен. Того самого дня ген. Твайнінґ прибув на летовище Темпельгоф у західньому Берліні, де совєтських пільотів заступили американські. Літак, після короткої зупинки, відлетів до Вісбадену, де ген. Твайнінґ зупиниться один день для розмов із старшинами головної кватири американського летунства в Західній Німеччині. З Вісбадену ген. Твайнінґ задумував полетіти до Парижу, на розмову з головним командантом збройних сил НАТО, ген. Ґрунтером. Поворот американської летунської делеґації до ЗДА передбачений на найближчу середу або четвер, після чого ген. Твайнінґ негайно звітуватиме през. Айзенгаверові і секретареві оборони Вілсонові. Запитаний, чи він вдоволений вислідами своєї подорожі до Москви і чи він бачив все, що хотів, ген. Твайнінґ відповів обережно, що „ніхто не дістає того всього, чого хоче", що большевики „показали дещо" та що совєтське летунство має „добрий вигляд і організацію".

Французький прем'єр назвав президента Єгипту меґаломаном

Париж. — „Мушу напятнувати меґаломанію полковника Нассера. Він сподівається, що зможе очолити не тільки весь арабський, але й весь мусульманський світ. Можна би подумати, що він переніс себе до середніх віків. Сьогодні пан-ісламізм є небезпекою для світового миру". — Таке заявив французький прем'єр Ґю Молле, промовляючи в характері генерального секретаря соціял-демократичної партії Франції на її партійному зібранні у Ліль у Франції. Виступ Молле проти єгипетського диктатора, який офіційно став президентом Єгипетської республіки в минулотижневих загальних виборах, чи пак у плебісциті над новою єгипетською конституцією, був у зв'язку з дебатами над ситуацією в Альжирі. Молле закинув Єгиптові просто фінансування і озброювання альжирських партизанів та вишколювання на терені Єгипту за єгипетські гроші „Армії визволення". Молле висловився теж проти того, щоби переговорювати з партизанськими керівниками, поки вони не перестануть дальшої підпільної збройної боротьби і не відмовляться від продовжування терористичних актів. На цьому пункті Молле незгідний із своїми співпартійцями в парляменті, які жадають негайно переговорів із альжирськими націоналістами.

Єгипет засудив 40 комуністів на важкі кари

Каїро. — Військовий суд засудив 40 комуністів на кари від 2-ох до 7-ох років за організування підпільної комуністичної партії. 29 інших осіб звільнено від вини. Тайний суд над 69 підсудними комуністами відбувався від 9 червня ц. р. Арештування почались вже від 1952 року і закінчились в минулому році. Цікаво, що той суд відбувався якраз тоді, коли в Каїро йшли „сердечні і призні" наради між єгипетським диктатором Ґамалем Абдель Нассером і його міністрами з одного боку та совєтським міністром закордонних справ Шепіловим з другого. Ґамаль Нассер завжди запевняв, що хоч він переводить з Совєтами „торговельну трансакцію" (комуністична зброя за єгипетську бавовну) проте він і його країна — строго антикомуністичні. Комуністична партія в Єгипті заборонена й нема там ні одного комуністичного часопису.

● „Завод імені Сталіна" — найбільшу совєтську фабрику автомобілів, відомих під скороченою назвою „ЗІС" перейменовано на „завод імени Ліхачова", в честь совєтського міністра транспорту Івана Ліхачова, який помер кілька днів тому. Хрущов заявив, що „помалу" будуть затерті всі сліди „культу особи", себто ім'я Сталіна зникне скрізь, де воно фіґурувало.

✝

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК У США
З великим смутком повідомляє про велику втрату для української науки — смерть Дійсного Члена Української Вільної Академії Наук
ПРОФЕСОРА - ДОКТОРА
БОРИСА КРУПНИЦЬКОГО
видатного сучасного українського історика.

Покійний помер 5-го червня 1956 року в Німеччині. Академія висловлює своє глибоке співчуття Дружині Покійного, його друзям й всім науковцям.

Управа УВАН у США

✝

Посмертна Згадка

Дмитро БІҐАНОВСЬКИЙ, довголітній член Б-ва св. ап. Петра і Павла Відд. 102 УНСоюзу в Клівленд, Огайо, помер по довгій недузі 21-го червня в 69 р. життя. Покійний походив зі с. Спас, пов. Самбір, Галичина. До Союзу вступив в 1911 р. Полишив у смутку дружину Марію, синів Василя, і Стефана, і доньки Анну, Катерину, Йосафату і внуків. Похорон відбувся 25-го червня 1956 з греко-кат. церкви Пресв. Марії на Е. 105 Тліні останки поховано на цвинтарі св. ап. Петра і Павла в Парма, Огайо.—В. Н. П.!

• РОЗШУКИ •

Пошукую свого рідного брата Івана МІШТАЛЯ з пов. Ярослав. Хто знав би щонебудь про нього або він сам, прошу ласкаво писати на адресу: Anna Nahrebecka, 152 Pomeroy Street, Rochester 21, N. Y. Заграничні часописи прошу про передрук.

Петра СТЕПАНЮКА з Волині пошукує брат Олександер СТЕПАНЮК. Писати прошу на адресу:
JAKOB KOSTECKY
5454 Florida Street
Detroit 10, Mich.

Пошукую
РІДНИХ та ОДНОСЕЛЬЧАН
із села Крехів, пов. Жовква.
Писати на адресу.
НИКОЛАЙ САЛО
3109 So. 20th Street
Omaha, Nebraska

Анна КУЦЬ з села Ігровиця, пошукує Тітку в Америці, Катерину КУЦЬ замужня Буднік, яка жила перед війною в Бронксі або в Брукліні. Хто знав би про неї або вона сама, прошу ласкаво писати на понижчу адресу:
PETRO DUDA
306 East 11th Street
New York 9, N. Y.

ХТО знає Михайла і Пелагію КУЛИК із Щирця, коло Львова, або вони самі, просимо подати їхню адресу до:
United Ukrainian American Relief Committee
866 N. 7th Street, r. 7
Philadelphia 23, Pa.
Маємо вістку від сестри.

ІВАН СОБОЛЬ пошукує Мирона ГНАТІВ, якого він знає з Людвіґсбурґу, Нім. Хто знав би про нього або він сам, прошу зголоситися до:
763 N. TAYLOR ST.
PHILA. 30, PA.

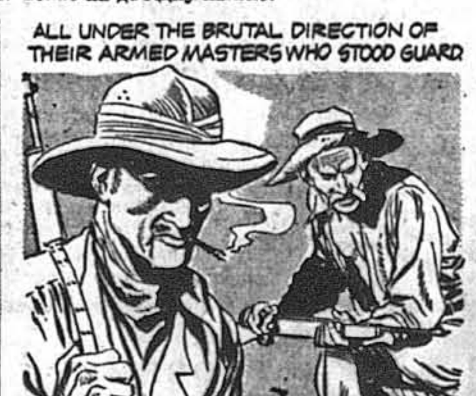
ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

КЛІВЛЕНД, О. — Збори ім. І. Франка, Відд. 334 відбудуться в другу неділю по першім то є 8-го липня, о год. 1-ій по пол. в Народнім Домі, в залі де звичайно. Проситься приєднувати нових членів. Секр.-кас. просить забрати дивіденду-чеки, бо подомах розсилатися не буде. — Н. Задирецький, пред.; С. Морозович, секр.-кас.; Г. Демкович, рек. секр.

ТАРЗАН, ч. 3694. Чекає на догідну хвилю.

Стомлені тубільці розколювали на кусні руду — запряжені слони перевозили важкі тягари.

Усі були під брутальним керівництвом озброєних майстрів, які повинили варту.

Але мстиві очі спостерігали з-за листя. Тарзан вичікував нагоди, щоб діяти.